

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย ความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามทฤษฎีของผู้บริหาร โรงเรียนและครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ผู้วิจัย นำเสนอเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.3 แนวคิดและหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.4 การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- 1.5 การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา

แห่งชาติ

- 1.6 การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 งานวิจัยในประเทศ
- 2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของคน โดยทั่วไป การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของประเทศที่มีอัตราสูง ความสำคัญของการพัฒนาประเทศขึ้นอยู่กับศักยภาพของคุณภาพของคนเป็นสำคัญจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติระยะที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ได้เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา บทบาททางการศึกษาที่สำคัญคือ จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพื่อเป็นพลังในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพที่ดีตามมาตรฐานสากล ให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพ และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถมีลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดคนและสังคมต้องการ สังคมยังขาดความเชื่อมั่นว่าผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนจะจัดการสอนให้ผู้เรียนบังเกิดคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อกำหนดของหลักสูตร และความต้องการของสังคมได้ทัดเทียมกันทุกโรงเรียนในแนวทางที่เสนอแนะจะเน้นการมีเกณฑ์มาตรฐานที่ชัดเจนทั้งด้านปัจจัยพื้นฐานในโรงเรียน การปฏิบัติของครูและการเป็นผู้นำที่ดีของผู้บริหาร โรงเรียนมีการเน้นระบบข้อมูลที่โรงเรียนจะประเมินตนเองถึงสิ่งที่บกพร่อง วางแผนดำเนินการพัฒนาภายใต้การกำกับช่วยเหลือของท้องถิ่น และหน่วยงานกลางในชุมชนที่จะมีเทศ ติดตาม เฝ้าระวังให้โรงเรียนพัฒนาไปอย่างถูกต้องตรงตามมาตรฐาน พร้อมทั้งมีระบบการเสริมแรงให้ผลตอบแทนในเชิงยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติได้มาตรฐาน (สงวน ลักษณะ, 2538 : 7) ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยรัฐได้พยายามส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพเกิดขึ้นในหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษา โดยเฉพาะในสถานศึกษาทุกระดับ ดังจะเห็นได้จากนโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่กำหนดนโยบายในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนด้วยต้องการให้เป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาชาติ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การได้รับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียน ได้แก่ การประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เพื่อให้สนองตอบต่อการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมในปัจจุบันและอนาคต มีการเรียกร้องว่าจะเชื่อมั่นได้เพียงใดว่าโรงเรียนจะผลิตผู้จบการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และ

คุณสมบัติได้ครบถ้วนตามหลักสูตร และตามความคาดหวังของสังคม มีความเชื่อถือเพียงใดว่า ปัจจัยและกระบวนการให้การศึกษาในโรงเรียนต่างๆ จะมีความเป็นมาตรฐานเหมาะสมใกล้เคียงกัน เป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่ผลการจัดการศึกษาที่ต้องการ และเป็นเงื่อนไขที่น่าจะมีความยั่งยืนในการ คงสภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสักระยะเวลาหนึ่ง (สงบ ถักขณะ, 2538 : 8)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานของรัฐอันมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาของประเทศ ได้มีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 (กรมวิชาการ, 2538 : คำนำ) และได้มีการพัฒนารูปแบบเพื่อเป็นการสร้างคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบโดยนำ แนวคิด ISO 9000 มาประยุกต์ใช้ในการสร้างระบบการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นระบบที่ด้ รับการพิจารณาว่าเป็นกลไกเร่งรัดและควบคุมการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น ทั่วโลกให้ ความสนใจ และตระหนักถึงการประกันคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ปี ค.ศ.1980 เป็นต้นมา และตั้งเป็น สมาคมการประกันคุณภาพระหว่างประเทศชื่อว่า Assurance Agencies in Higher Education ซึ่งมี สมาชิกกว่า 50 ประเทศให้การสนับสนุน กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ ได้จัดโครงการ ประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2539 เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ เข้าสู่ระบบมาตรฐานการศึกษา และทดลองใช้ต่อไป

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบเพื่อ ให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาจะตอบสนองกับคุณภาพที่กำหนด (ไครเมอร์, 1993 อ้างใน กรมวิชาการ, 2539 : 4)

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่เมื่อดำเนินการไปแล้วจะทำให้เชื่อมั่น หรือประกันได้ว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ (วันชัย ศิริชนะ, 2540)

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจต่อสังคม ผู้ปกครอง ถูกคำว่าสถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามี คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (กรมวิชาการ, 2538)

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง มาตรการหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (กรมวิชาการ, 2539 : 3)

อารีรัตน์ วัฒนศิลป์ (อ้างถึงใน เขวง ชัยรัตน์ และคนอื่นๆ, 2540) ได้ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง ระบบการบริหารการศึกษาที่สร้างความมั่นใจให้กับสังคม

ผู้ปกครอง ผู้จัดการศึกษา และผู้จบการศึกษาว่า การจัดการศึกษา จะมีกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนดำเนินการ มีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพระบบงาน มีการควบคุมคุณภาพการทำงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ

สมพงษ์ เจริญวณิช และคนอื่น ๆ (2541 : 1) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง ระบบที่สร้างความมั่นใจต่อสังคม ผู้ปกครองว่า สถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้รับการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

ทวีป พึ่งศรีรัมย์ และคนอื่น ๆ (2541 : 11) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างมีระบบและแบบแผนที่ชัดเจนในการที่จะสร้างความมั่นใจต่อสังคมว่าโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด

การประกันคุณภาพหมายถึงการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้น จะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ก : 2)

การศึกษาความหมายของการประกันคุณภาพพอสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงระบบบริหารของสถานศึกษาที่กระบวนการบริหารกระบวนการเรียนการสอนโดยผู้ร่วมงาน และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจให้เข้ากับสังคมว่า โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานต้องจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

แนวคิดและหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา

แนวคิดการประกันคุณภาพมีจุดเริ่มต้นจากภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการประกันในด้านผลผลิตที่จะต้องแข่งขันในตลาดโลก ผลผลิตจึงต้องมีคุณภาพ และได้มาตรฐานในระดับสากลเป็นที่ยอมรับตรงตามความต้องการของลูกค้า หรือผู้บริโภค แนวคิดในการประกันคุณภาพจึงเกิดขึ้น แต่ยังไม่มีการจัดเป็นระบบที่แน่นอน ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่พัฒนามาตรฐานระบบคุณภาพ หรือที่รู้จักกันก็คือ BS 5750 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงการจัดวางระบบบริหารภายในองค์กร ให้เป็นระบบ และมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเมื่อผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติแล้วเกิด

ผลคือ สามารถลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการตรวจสอบคุณภาพของสินค้า ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นระบบคุณภาพ ISO โดยองค์กร The International Organization for Standardization ซึ่งเป็นองค์มาตรฐานระหว่างประเทศตั้งอยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จากการรวมตัวกันระหว่างองค์กรอุตสาหกรรมของนานาประเทศ โดยพันธสัญญาที่จะพัฒนามาตรฐานอุตสาหกรรม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการค้าระหว่างชาติ และสามารถใช้ได้ในการค้าทั่วโลก องค์กรนี้เป็นองค์กรหนึ่งในหลายองค์กรที่สร้างมาตรฐานขึ้น เพื่อให้องค์กรในประเทศต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้ คำว่า ISO เป็นภาษากรีก แปลว่า เท่ากัน ซึ่งจะเป็นจุดมุ่งนำไปสู่ความเข้าใจถึงลักษณะ และวัตถุประสงค์ขององค์กร กล่าวคือเป็นระบบมาตรฐานคุณภาพซึ่งสามารถใช้ได้กับทั่วโลก มาตรฐานนี้จะช่วยให้สามารถใช้ทดแทนสับเปลี่ยนกันได้ ระหว่างชิ้นส่วนที่ผลิตจากบริษัทอื่นทั่วโลก ที่ผลิตด้วยมาตรฐานระบบคุณภาพในระดับเดียวกัน (วิฑูรย์ ติมะ โชคดี, 2538)

นักการศึกษาได้นำแนวคิดระบบคุณภาพหรือ ISO 9000 มาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งควรจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะหน่วยงานทางการศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษามีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นพลังอำนาจของชาติโดยตรง รัฐบาลจึงน่าจะพิจารณาให้ความสำคัญในเรื่องของการประเมินให้เกิดคุณภาพ ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษา กระตุ้นให้หน่วยงาน สถานศึกษามีความตื่นตัวที่จะปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง โดยการประเมินผลควรเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานที่ทุกคนให้ความสำคัญ และให้ความสนใจเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

หลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษา ควรมีแนวคิดและหลักการดังนี้ (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช, 2540 : 6)

1. เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอน และให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเอง
2. รัฐกระทรวงอำนาจการบริหาร วิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้แก่โรงเรียน
3. โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการพัฒนานักเรียนโดยประชาชนมีส่วนร่วม
4. โรงเรียนจะต้องจัดแสดงภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อนักเรียนและผู้ปกครอง และมาตรฐานที่กำหนด ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา (Authority)

กรมวิชาการ (2539) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกลาง
2. เพื่อให้ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของแต่ละโรงเรียนไปสู่มาตรฐาน

3. เพื่อกระจายอำนาจ ให้ท้องถิ่นรับผิดชอบโรงเรียนในพื้นที่ และให้ท้องถิ่น องค์กรเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) กับการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) สองคำนี้มักมีการใช้แทนกันอยู่เสมอ ความหมายที่แตกต่างกันในสองคำนี้จะอยู่ที่การสื่อความหมายถึงวิธีการจัดการในเรื่องคุณภาพ การควบคุมคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนฐานของการแก้ไข ขณะที่การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนฐานของการป้องกัน ในด้านการให้คำนิยามของคุณภาพการควบคุมคุณภาพให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของความดี ความงามและความเป็นเลิศ แต่การประกันคุณภาพให้ความหมายในแง่มุ่งของการบรรลุความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม) และสอดคล้องกับวิถีชีวิต การประกันคุณภาพจึงเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่เปลี่ยนมิติจากการเป็นผู้มีอำนาจกำหนดคุณภาพ และผู้ควบคุมคุณภาพเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปลี่ยนจากระบบการพึ่งพา มาเป็นการอาศัยซึ่งกันและกัน โดยทุกคนรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องมีร่วมกัน เป็นวิธีการทำงานจากการแสวงหาวิธีการใหม่ๆ หลังจากเกิดสูญเสียขึ้นมาแล้ว เป็นการสร้างวิธีการที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกให้มากที่สุด เพื่อลดโอกาสที่ผลผลิตจะไม่เป็นไปตามคุณภาพที่วางไว้ หลักการโดยทั่วไปของระบบการประกันคุณภาพมาจากแนวคิด BS 5750 เป็นมาตรฐานระบบคุณภาพ ตัวหนึ่งของประเทศอังกฤษ ซึ่งต่อมาพัฒนามาเป็นระบบคุณภาพ ISO และ ISO 9000 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ก : 2)

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีวัตถุประสงค์ให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพไปสู่มาตรฐาน

การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาไทย ให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ข : 3) หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้เป็น 3 หัวข้อ คือ

1. รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร ให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อนักเรียน และผู้ปกครอง มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด และผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักการที่สำคัญ ในการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา และภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียน

กระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต บังคับ กระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานหมายถึงการพัฒนาปัจจัยการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และให้การสนับสนุนในปัจจุบันที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบ และแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการ หรือแนวปฏิบัติ ในการดำเนินการ เพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียน และ การจัดทำรายงานของโรงเรียน ต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งมีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการ หรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดประกอบด้วย

3.1 การพบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2539 : 4 - 21) ได้กำหนดมาตรฐานการประกันคุณภาพแบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้

1. มาตรฐานผลผลิตขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานมีความสามารถ และทักษะเชิงกระบวนการในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทำงานและมีความสามารถในการจัดการ

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีสุขภาพ พลานามัย และบุคลิกภาพที่ดี

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และร่วมพัฒนาสังคม

2. มาตรฐานด้านปัจจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความพร้อม และวุฒิภาวะที่จะเรียนรู้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานที่ 2 มีครูเพียงพอในการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 3 ครุมีลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 5 ผู้ปกครอง และชุมชนให้ความสนับสนุนร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 6 มีหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และข้อมูลที่หลากหลายเพียงพอที่จะสร้างเสริม และพัฒนาการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 7 มีงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานด้านกระบวนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานที่ 1 สถานศึกษามีบริหารงาน และจัดการด้านวิชาการ บุคลากร ธุรการการเงิน ศึกษานิเทศก์ อาคารถิ่นที่และความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษาจัดกิจกรรม และบริการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการประกันคุณภาพมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกัน 3 ประการคือ (กรมวิชาการ, 2539)

1. สถานศึกษา/โรงเรียน

สถานศึกษาต้องมีการบริหารคุณภาพ (Quality Management) ให้ได้มาตรฐานการศึกษา กลางที่กำหนดไว้ทั้งนี้มุ่งเน้นที่จะให้การรับรองคุณภาพมาตรฐานมีแนวทางดังนี้

1.1 สถานศึกษาต้องกำหนดโครงสร้างบริหาร Organization Structure มีกำหนด Job Description ของผู้ปฏิบัติกำหนดนโยบายคุณภาพ

1.2 ในการควบคุมมาตรฐานการทำงานต้องมีการจัดทำเอกสาร 3 ระดับ คือ

1.2.1 คู่มือคุณภาพเป็นเอกสารหลักอธิบายระบบ และบอกถึงความมุ่งมั่นในคุณภาพ

1.2.2 คู่มือขั้นตอนการดำเนินงานกำหนดสิ่งที่จะต้องทำอะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไร คู่มือปฏิบัติงานบอกรายละเอียดของกรปฏิบัติงานที่จะทำกิจกรรมนั้นอย่างไร และมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ

1.2.3 คู่มือปฏิบัติงาน ใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ภาระเกี่ยวกับลักษณะงาน กระบวนการปฏิบัติงาน และการตรวจสอบ

1.3 การควบคุมคุณภาพ ในกระบวนการต่าง ๆ ที่มีคำแก้ไขและมีผู้รับผิดชอบ

1.4 มีการควบคุมคุณภาพโดยการตรวจและติดตามคุณภาพ (Quality Audit) แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1.4.1 การตรวจประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเองต้องทำทุกขั้นตอนของการทำงาน มีการปรับปรุงและบันทึกผลการปรับปรุง

1.4.2 การตรวจติดตามคุณภาพภายนอก หมายถึง การตรวจสอบติดตามที่ทำโดยบุคคลหรือองค์กรบุคคลที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรม โดยผู้ปกครองนักเรียน องค์กรท้องถิ่น หรือชุมชน

1.5 มีการฝึกอบรมทั่วถึงทุกระดับของบุคลากรในระบบคุณภาพ

1.6 ให้ทุกคนตระหนักเรื่องการทำงานอย่างมีคุณภาพ โดยมีวิธีการให้ทุกคนรับรู้ถึงนโยบาย คุณภาพ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.7 ให้บุคคลรู้ถึงความรับผิดชอบงานของตนเอง

2. องค์กรระดับจังหวัด ที่ทำการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพ

เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการปกครอง สมควรกระจายอำนาจให้องค์กรระดับจังหวัด รับผิดชอบ ส่งเสริมร่วมพัฒนา ควบคุมและสร้างแรงจูงใจให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่าง มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกลาง โดยองค์กรระดับจังหวัด มีหน้าที่

2.1 ประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการที่เป็นอิสระ ซึ่งอาจมาจากมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐและเอกชน หรือ ประชาชนในท้องถิ่น

2.2 เฝ้าติดตามรักษามาตรฐานโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน

2.3 ออกใบรับรองสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินรับรองมาตรฐาน และสามารถรักษามาตรฐานไว้ได้ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด

2.4 ถอดถอนใบรับรองสถานศึกษาที่ไม่สามารถรักษามาตรฐานไว้ได้

2.5 รายงานสภาพของสถานศึกษาในจังหวัดที่ ผ่าน และไม่ผ่าน การประเมินการรับรองมาตรฐาน

2.6 เสนอข้อมูลสถานศึกษาไม่ผ่านการประเมินรับรองมาตรฐานด้านปัจจัยให้กระทรวงศึกษาธิการ และกรมเจ้าสังกัดของสถานศึกษา เพื่อจัดทำให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านปัจจัย

2.7 สนับสนุนให้ภาคเอกชน ท้องถิ่น ได้มีบทบาทสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและ อื่นๆ รวมทั้งให้ท้องถิ่นได้มีบทบาทเข้าร่วมบริหาร โรงเรียน

2.8 ศึกษาค้นคว้านวัตกรรมที่ทำหน้าที่ประเมิน

2.9 จัดระบบเก็บข้อมูลของสถานศึกษาภายในจังหวัดอย่างมีระบบ

3. หน่วยงานสนับสนุน

เพื่อให้โรงเรียนต่างๆ ได้พัฒนาไปสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา กรมวิชาการ เขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน ชุมชน และเอกชน ควรมีบทบาทสนับสนุน ได้แก่

3.1 ร่วมพัฒนาสถานศึกษา

3.2 จัดฝึกอบรม/สัมมนา

3.3 นิเทศ

3.4 ผลิตเอกสารด้านวิชาการ ด้านการบริหาร

3.5 งบประมาณ

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียน / สถานศึกษา องค์กรระดับจังหวัด และ หน่วยงานที่สนับสนุน ซึ่งทั้ง 3 องค์กร จะต้องมีความ สัมพันธ์กัน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่เกณฑ์มาตรฐาน

แนวทางการดำเนินงานไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

ในการนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้าสู่ระบบการศึกษา ต้องใช้หลักการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ต้องมีการสร้างแรงจูงใจ ช่วยเหลือสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเมื่อโรงเรียนมีการพัฒนาไปในระดับหนึ่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ระดับจังหวัดทำหน้าที่ประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพ อันจะนำไปสู่ระบบการประกันคุณภาพ(กรมวิชาการ, 2539 : 10) และได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้ดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพ โดยการสร้างจิตสำนึกในการทำงานให้แก่บุคลากรของโรงเรียน ให้มีความรักงาน ตากุศานในการทำงาน ให้เห็นว่งานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต มีการชื่นชมผลแห่งความสำเร็จ การมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ พัฒนาศักยภาพของโรงเรียนให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยว และอดทนที่จะไปสู่เป้าหมายอย่างก้าวหน้า อย่างมีอนาคต และมองการณ์ไกล พัฒนาความรู้โดยการให้เข้าร่วมสัมมนา เข้าฝึกอบรม และใช้คู่มือแนวทางการพัฒนาโรงเรียน เพื่อเข้าสู่มาตรฐานในการปฏิบัติงาน

2. พัฒนางาน ให้โรงเรียนมีการบริหารระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทำงาน ให้ทำงานเป็นทีม โดยมีจุดหมายร่วมกัน แก้ปัญหาอย่างจริงจัง และยอมรับซึ่งกันและกัน ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยความภาคภูมิใจ ให้มีการทำงานเป็นมาตรฐานทั้งกระบวนการและผลผลิต ให้มีระบบการประเมินตนเอง

3. ให้มีระบบประเมินโรงเรียน และรายงานความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ การสอน และการควบคุมคุณภาพในแต่ละปีการศึกษา โดยให้โรงเรียนเป็นผู้ประเมินตนเองและบุคคลภายนอก เช่น กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา เป็นผู้ประเมิน โดยมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน

4. สร้างมาตรฐานการจูงใจ โดยประสานงานกับคณะกรรมการข้าราชการครู และกรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องการประกาศเกียรติคุณ เลื่อนวิทยฐานะทางวิชาการ

แนวคิดด้านการดำเนินการ การนำโรงเรียนสู่การประกันคุณภาพต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกในการทำงาน เพื่อพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

การประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, พ.ศ. 2540 - 2544)

1. หลักการ นโยบาย มาตรการ และเป้าหมาย

หลักการ

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญ 2 ประการ คือ

1) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระจายอำนาจการบริหารงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และ โรงเรียน

2) ให้คณะกรรมการตามกฎหมาย (กปช. กปจ. กปอ.) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

1) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

2) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาร่วมกัน

3) สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างเสรีภาพในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานของส่วนภูมิภาค กับกรอบการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนด

4) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

มาตรการ

เพื่อให้นโยบายบรรลุความสำเร็จเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงกำหนดมาตรการไว้ ดังนี้

1) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยกลไกของระบบการควบคุมคุณภาพ ระบบการตรวจสอบและพัฒนา และระบบการประเมินคุณภาพ

2) ในปีการศึกษา 2542 ให้ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3) จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระบบเครือข่ายจากกรม จังหวัด อำเภอ และโรงเรียน โดยโครงสร้างขององค์กรประกอบด้วย ข้าราชการในสังกัด ข้าราชการนอกสังกัด ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชน

4) พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งคู่มือและเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้ส่วนภูมิภาคปรับขยายจากกรอบของส่วนกลางได้

5) พัฒนามูลค่าที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมดำเนินงาน

6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพทั้งระบบ เพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2 ครั้ง/ปี และมีการปรับปรุง พัฒนามาตรฐานในทุก 5 ปี หรือ 1 ครั้ง ในช่วงแผนการศึกษา 5 ปี

เป้าหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดเป้าหมายด้านบุคลากร และโรงเรียนที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานไว้ดังนี้

1) ในปี พ.ศ. 2541 บุคลากรทุกระดับมีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา และสามารถดำเนินการตามนโยบายได้

2) ในปีการศึกษา 2542 ทุกโรงเรียนมีกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กำหนดจำนวนโรงเรียนที่ได้คุณภาพมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานสากลในช่วงแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 8 (2540-2544) โดยใช้ข้อมูลดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้กำหนดเป้าหมาย

1) ผลการวิเคราะห์ค่าถดถอย ผลการประเมินคุณภาพนักเรียน ป. 6 ในระดับประเทศ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในรอบ 10 ปี (2527 - 2537)

2) ผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ปีการศึกษา 2538

3) ผลการนิเทศติดตามโครงการต่างๆ

4) สถิติ ข้อมูล ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง (กองนโยบายและแผน)

การปรับเปลี่ยนเป้าหมาย

เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ อาจไม่สมบูรณ์เพียงพอ ตามกรอบมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ หลังจากผลการประเมินตามมาตรฐานแล้ว เพื่อให้ใกล้ความเป็นจริง

และมีความเป็นไปได้สูงสุด โรงเรียนที่ได้คุณภาพมาตรฐานระดับจังหวัด ให้คณะกรรมการหรือผู้มีหน้าที่ของระดับจังหวัดเป็นผู้กำหนดเอง โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานในการทำงานเดียวกันของระดับประเทศ อัตราการเพิ่มของโรงเรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ระดับกรมไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 10 ในแต่ละช่วงของการประเมินซึ่งกำหนดไว้ 2 ปี ต่อครั้ง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ข : 7)

2. กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ใช้กรอบความคิดเดียวกันกับการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ได้ปรับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนขึ้น และให้สอดคล้องกับนโยบายและภารกิจของการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย ขั้นตอน 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมสำคัญต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การควบคุมคุณภาพ มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ

- กำหนดมาตรฐานโรงเรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พัฒนามาตรฐานโรงเรียนที่เป็นเกณฑ์กลาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ปรับขยายเกณฑ์มาตรฐานเพื่อลงสู่การปฏิบัติ และให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
- พัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน โดยจัดทำแผนการดำเนินงานเตรียมความพร้อมทางด้านปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากร

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน มีกิจกรรมสำคัญ คือ

- ตรวจสอบภายใน โดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเองในระหว่างการดำเนินงานตามแผน และเมื่อสิ้นสุดแผน
- ตรวจสอบภายนอก โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอใช้กระบวนการนิเทศ 100 % เป็นยุทธศาสตร์หลัก
- ชวนเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนโรงเรียน โดยระดมกำลังจากทุกระดับหน่วยงาน กลุ่มเป้าหมายสำคัญคือ โรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน
- โรงเรียนใช้ผลการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกทำการปรับปรุงโรงเรียน และตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญ คือ

๗
๒๗๑.๑๐๘
๙๑๖
๒.๑

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ประเมินคุณภาพตามมาตรฐานโรงเรียนทุกโรงเรียน และทุก 2 ปี เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนและติดตามความก้าวหน้าของคุณภาพโรงเรียนในภาพรวมของระดับประเทศ

- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประเมินในส่วนที่เพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัด และใช้ผลการประเมินทั้งสองส่วน คือ ส่วนที่ประเมินร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และส่วนที่ประเมินเพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัดเอง เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนตามเกณฑ์ของระดับจังหวัด

- ปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานโรงเรียนทุก 5 ปี (แผนพัฒนาฯ ละ 1 ครั้ง)

การนำนิยามของการประกันคุณภาพที่หมายถึง กิจกรรมใดๆที่ดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริหารว่า ผลผลิตทางการศึกษาที่ได้นั้นมีคุณภาพตามที่พึงประสงค์แล้ว การประกันคุณภาพสามารถแยกได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับ Accountability หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนว่า นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ชุมชนต้องการ การประกันคุณภาพระดับนี้ จะครอบคลุมถึงขั้นที่ 2 ที่เน้นกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

2. ระดับ Accreditation หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการของโรงเรียนที่สร้างความมั่นใจให้กับชุมชนและสังคมในวงกว้างว่า นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยองค์กรภายนอกโรงเรียนเป็นผู้รับรองมาตรฐาน การประกันคุณภาพระดับนี้ ครอบคลุมขั้นที่ 3 ที่เน้นกระบวนการประกันคุณภาพภายนอก

สรุปได้ว่า ขั้นตอนทั้งสาม คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบปรับปรุงโรงเรียน และการประเมินคุณภาพ เป็นกระบวนการที่ทุกระดับหน่วยงานที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องดำเนินการ

การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร

การประกันคุณภาพการศึกษาในส่วนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร, 2541 ข : 3) ได้กำหนด ดังนี้

1. หลักการ จุดประสงค์ และเป้าหมาย

หลักการ

การดำเนินงานการประกันคุณภาพของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ยึดหลักการ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมของบุคคลหน่วยงานราชการ เอกชน เช่น ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและชุมชน
- 2) การประกันคุณภาพ เป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน ทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านผลผลิต
- 3) คุณภาพของนักเรียน ต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและตามความต้องการของสังคม

จุดประสงค์

- 1) เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาทั้ง 3 ด้าน โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้มาตรฐานตามหลักสูตรกำหนด และตามความต้องการของสังคม
- 2) เพื่อให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจน ผู้ปกครอง ชุมชน เห็นความสำคัญทางการศึกษาและมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 3) เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีความเชื่อมั่น และยอมรับในหน่วยงานทางการศึกษาโรงเรียน และผลผลิตทางการศึกษา

เป้าหมาย

- 1) ประกันคุณภาพนักเรียน ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร
- 2) ประกันคุณภาพนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม โดยประกันเป็นรายบุคคล รายชั้นเรียน รายโรงเรียน และรายกลุ่มประสบการณ์ รวมถึงประกันคุณภาพเมื่อจบการศึกษาระดับประถม และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 3) ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนได้รับรู้ ช่วยเหลือสนับสนุน และให้คำแนะนำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2. แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบในการดำเนินการ ดังนี้

1) หน่วยงานดำเนินการ

1.1 ระดับจังหวัด

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับจังหวัด ประกอบด้วย คณะกรรมการและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

1.1.1 คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการ
ประถมศึกษาจังหวัด (กปจ.) มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- กำหนดหลักการ แนวทางและเกณฑ์มาตรฐานในการประกันคุณภาพ
การศึกษา

- ดำเนินการจัดตั้ง และ กำหนดหลักเกณฑ์การบริหารกองทุนการประกัน
คุณภาพ

- ระดมสรรพกำลัง จากข้าราชการ พ่อค้า คหบดี หน่วยงาน องค์กร
เอกชน และประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

- ส่งเสริม เพิ่มพูนประสิทธิภาพ และเสริมสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากร
ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการประกันคุณภาพการศึกษา

- รับทราบผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนใน
สังกัด

- รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนในสังกัด

- แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ การประกันคุณภาพการศึกษา
จังหวัด

- จัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา เสนอต่อ
คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด

- เสนอแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาต่อคณะกรรมการ
ประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด

- ความคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ และสนับสนุนการดำเนินการประกัน
คุณภาพให้มีประสิทธิภาพ

- ประเมินผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เสนอคณะกรรมการ
การประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด เพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

- บริหารกองทุนรวมถึงการอนุมัติการใช้จ่ายเงินกองทุนการประกันคุณภาพ
การศึกษา ตามวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ที่กำหนด

- ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด

มอบหมาย

1.2 ระดับอำเภอ

1.2.1 คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาอำเภอ ได้แก่ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ / กิ่งอำเภอ (กปอ./ ก.) มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

-กำหนดหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ วิธีดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับจังหวัด

-ร่วมระดมทุนสนับสนุนกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

-ประสานงานข้าราชการ พ่อค้า คหบดี หน่วยงาน องค์กรเอกชน และประชาชน ให้มีส่วนช่วยเหลือในการประกันคุณภาพการศึกษา

-ประสานงานการดำเนินการระหว่างสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โรงเรียน และองค์กรภายนอก

- รับทราบ และ รายงานผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด

- แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอำเภอ

- ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัดมอบหมาย

1.2.2 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มีหน้าที่ดังนี้

- ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาอำเภอ

- จัดทำแผนพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา เสนอคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาอำเภอ

- เสนอแนวทาง และวิธีการ การประกันคุณภาพการศึกษาต่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาอำเภอ

- นิเทศ ติดตาม กำกับและสนับสนุนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัด

- ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาอำเภอมอบหมาย

1.3 ระดับโรงเรียน

1.3.1 คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- กำหนดหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ วิธีการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัด

- ดำเนินการจัดตั้ง และกำหนดเกณฑ์การบริหารกองทุนการประกัน คุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการ ศึกษาจังหวัดกำหนด

- ระดมสรรพกำลังจากข้าราชการ พ่อค้า คหบดี หน่วยงาน องค์กรเอกชน และประชาให้มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

- รับทราบ และรายงานผลการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษาต่อ คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาอำเภอ

- แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาใน ระดับโรงเรียน

- ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาใน อำเภอมอบหมาย

1.3.2 โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

โรงเรียน ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาของ

โรงเรียน

- เสนอหลักเกณฑ์ แนวทาง วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาต่อคณะ กรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน

- ประชุมชี้แจง และ ทำข้อตกลง การประกันคุณภาพการศึกษาของ นักเรียนระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

- การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการ ศึกษาของโรงเรียน

- รายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาของนักเรียนต่อผู้ปกครอง และ ผลการดำเนินการประกันคุณภาพของโรงเรียนต่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน

- จัดประชุม คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

- บริหารกองทุนประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และหลักเกณฑ์ที่กำหนด

- ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียน มอบหมาย

2) การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ในการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ จำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์และสะดวกในการบริหารจัดการทางการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ดังนี้

2.1 สถานศึกษามีแนวทางในการพัฒนาที่ชัดเจน ในการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

2.2 เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนการบริหารที่จะนำไปสู่มาตรฐาน

2.3 หน่วยงานจัดการศึกษาทุกระดับ ทราบข้อมูลความพร้อม หรือ ความขาดแคลน สามารถที่จะให้การสนับสนุนได้ตรงตามความสามารถ

2.4 โรงเรียนได้เห็นภาพความสำเร็จขั้นต่ำที่ควรจะทำได้ อันเป็นการนำไปสู่การพัฒนา มาตรฐานที่สูงขึ้นต่อไป

3) องค์ประกอบของมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประกันมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่

3.1 มาตรฐานด้านปัจจัย หมายถึง บุคลากร อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ เทคโนโลยี ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้

3.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ หมายถึง ระบบบริหาร/จัดการ วิธีการ เทคโนโลยี เจริญระบบที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 19 ตัวบ่งชี้

3.3 มาตรฐานด้านผลผลิต หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตาม มุ่งหมายของหลักสูตร และความต้องการของสังคม มีมาตรฐาน และ ตัวบ่งชี้ตามระดับชั้นเรียน ดังนี้

- ระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย	5 มาตรฐาน	7 ตัวบ่งชี้
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย	7 มาตรฐาน	23 ตัวบ่งชี้
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย	7 มาตรฐาน	23 ตัวบ่งชี้
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย	7 มาตรฐาน	25 ตัวบ่งชี้
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย	7 มาตรฐาน	27 ตัวบ่งชี้
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย	7 มาตรฐาน	26 ตัวบ่งชี้
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย	7 มาตรฐาน	28 ตัวบ่งชี้
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย	7 มาตรฐาน	29 ตัวบ่งชี้
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย	7 มาตรฐาน	25 ตัวบ่งชี้

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้

4) มาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการแข่งขันกับตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดมากกว่าการแข่งขันกับผู้อื่น จึงได้กำหนด ระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ

4.1 ระดับสากล เป็นมาตรฐานที่สูงกว่าคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กำหนด

4.2 ระดับชาติ เป็นมาตรฐานที่คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

4.3 ระดับจังหวัดเป็นมาตรฐานที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด

กำหนด

4.4 ระดับอำเภอ เป็นมาตรฐานที่ต่ำกว่าระดับจังหวัด ซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด

4.5 ระดับต่ำกว่าอำเภอ เป็นมาตรฐานที่ต่ำกว่ามาตรฐานระดับอำเภอ

5) การประเมินคุณภาพการศึกษาและการจัดระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

5.1 การประเมินคุณภาพการศึกษา ให้มีการประเมินทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

5.2 การประเมินคุณภาพการศึกษา ให้มีการประเมิน 2 ระบบ คือ

5.2.1 ระบบการประเมินผลภายใน เป็นการประเมินโดยโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย และหลักเกณฑ์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งจัดให้มีการรายงานต่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพ หน่วยงานต้นสังกัด บัณฑิต วิชาการ หรือผู้ปกครองของนักเรียนได้ทราบ

5.2.2 ระบบการประเมินผลภายนอก เป็นการประเมินผลตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัดกำหนด ทั้งนี้เพื่อรับรองคุณภาพและจัดระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และเผยแพร่ต่อสาธารณชน อย่างน้อย 1 ครั้ง ต่อ 2 ปี

การประเมินคุณภาพการศึกษาทั้ง 2 ระบบ ต้องประเมินให้ครบมาตรฐานการศึกษาทั้ง 3 ด้าน มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผลผลิต

6) มาตรการในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้กำหนด มาตรการในการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 จัดทำกรอบอัตรากำลังข้าราชการครูเชิงคุณภาพทุกโรงเรียน

6.2 ให้ทุกโรงเรียนจัดการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำโดยระดมสรรพกำลัง ข้าราชการ พ่อค้า คหบดี หน่วยงาน องค์กรเอกชน และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด

6.3 จัดตั้งกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับจังหวัดและระดับโรงเรียน เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรมาใช้สนับสนุนในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา

6.4 ส่งเสริมขวัญ และ กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยวิธีการ ให้รางวัล ศึกษาดูงาน การให้บำเหน็จความชอบ

6.5 ใช้กระบวนการนิเทศการศึกษา ในการพัฒนาการดำเนินงาน การประกันคุณภาพ การศึกษาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

6.6 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความรู้ วิทยุทัศน์ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6.7 ให้มีการประเมิน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน 2 ระเบียบ ได้แก่การประเมินภายในโดยโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ กับการประเมินภายนอกโดยให้คณะกรรมการการประกันคุณภาพ การศึกษาอำเภอและจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ

6.8 รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามลำดับชั้น

6.9 ประกาศรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

7) กองทุนประกันคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา เป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงให้มีการจัดตั้งกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นใน 2 ระดับ คือ กองทุนการประกันคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัด และระดับโรงเรียน โดยมีรายละเอียด และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกองทุน ดังนี้

7.1 วัตถุประสงค์

7.1.1 เพื่อใช้ในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์และพัฒนาบุคลากร ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ให้ปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.1.2 เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัด อำเภอ และ โรงเรียน

7.1.3 เพื่อเป็นรางวัลให้แก่บุคลากร ผู้มีความชอบในการปฏิบัติงานด้านการ ประกันคุณภาพการศึกษา

7.1.4 เพื่อเป็นทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน

7.1.5 เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนกรณีอื่น ๆ อันเป็นการส่งเสริมเพิ่มพูนประสิทธิภาพการประกันคุณภาพการศึกษา

7.2 ที่มาของกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษา

7.2.1 จากการบริจาค

7.2.2 จากการจัดกิจกรรมหารายได้

7.2.3 จากดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

7.2.4 อื่น ๆ

7.3 การบริหารกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษา

7.3.1 การรับเงินที่มีผู้บริจาคหรือได้มาโดยวิธีใด จะออกใบเสร็จรับเงินโดยเหรียญกฐนคณะกรรมการกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษา

7.3.2 เงินกองทุนให้นำฝากธนาคาร หรือสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเภท ฝากออมทรัพย์หรือฝากประจำการเบิกถอนเงินจากธนาคารหรือสหกรณ์ออมทรัพย์ จะต้องมียกมือชื่อบุคคลตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งไม่น้อยกว่า 2 ใน 3

7.3.3 หลักฐานเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี ใบเสร็จรับเงินตลอดจนการอนุมัติการเบิกจ่ายเงิน ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ โดยอนุโลม

7.4 คณะกรรมการกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษา

7.4.1 คณะกรรมการกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับจังหวัด ได้มาโดยการแต่งตั้งจากคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาจังหวัด โดยมีผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด เป็นกรรมการ โดยตำแหน่งและมีได้ไม่เกิน 19 คน

7.4.2 คณะกรรมการกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียน ได้มาจากการแต่งตั้งจากคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการ โดยตำแหน่งและมีได้ไม่เกิน 17 คน

8) ผลที่เกิดจากการประกันคุณภาพการศึกษา

นักเรียนที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษามีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายหลักสูตรและความต้องการของสังคม คือ เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะ มีความสามารถในการใช้ คอมพิวเตอร์ และใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร มีลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความสามารถทางความคิด มีคุณธรรม จริยธรรม ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยสมกับปรัชญา “ความเป็นพลเมืองดี มีวินัย ใฝ่รู้ เก่งคิด และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้” จะเห็นได้จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ได้กำหนดรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาและแนวการปฏิบัติเพื่อใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตรเพื่อเป็นมาตรฐานการ

ประกันคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจนและสอดคล้องกับจังหวัดของตนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบ มีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือด้านปัจจัย ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต มีการจัดระดับคุณภาพโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับสากล ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอและระดับต่ำกว่าอำเภอให้มีกองทุนการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษานักเรียนโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานเป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดและความต้องการของสังคม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

ศักดิ์ดา เรืองศิริรักษ์ และคนอื่น ๆ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 7 พบว่า ปัญหาการบริหารงานโรงเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ด้านงานวิชาการ และด้านงานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ มีปัญหาในระดับน้อยและผลการเปรียบเทียบปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่างานวิชาการมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนาศ คิตรงูเรือง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษารุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ว่าโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการมีการบริหารงานวิชาการในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพมาก ขณะที่โรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการจะอยู่ในระดับปานกลาง โดยภาพรวม และเมื่อจำแนกตามขนาดแล้ว ปรากฏว่า โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก และการใช้วิธีสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับสุดท้าย ขณะที่โรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการเน้นการวัดผลการเรียนเป็นอันดับแรก และการใช้วิธีสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับสุดท้าย การบริหารโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการกับโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีความแตกต่างกันในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพ

ศาสตราจารย์ จันทร์มา และคนอื่น ๆ (2540) ได้ศึกษาสภาพความพร้อมด้านการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังจันทน์ จังหวัดแพร่ พบว่า สภาพความพร้อมของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร

โรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบอาคารสถานที่และประธานกรรมการ โรงเรียน มีความพร้อมในระดับพอใช้ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูที่รับผิดชอบอาคารสถานที่และประธานกรรมการ โรงเรียน พบว่า สภาพความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กมล ปิยภัณฑ (2541 : 18-19) วิเคราะห์ประสิทธิผลโรงเรียน ตั้งกักสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาครไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญด้านหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผล คือ องค์ประกอบเกี่ยวกับระบบการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ ปัจจัยในการจัดการศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อประสิทธิภาพการศึกษา และผลผลิตทางการศึกษา คุณภาพของนักเรียนหรือสิ่งบ่งชี้ว่าจะมีคุณภาพได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยที่มีคุณภาพเพียงพอรวมทั้งกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ

ทวีป พึ่งศรี และคนอื่น ๆ (2541 : 75-79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ตั้งกักสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการบริหารโรงเรียน ตั้งกักสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ในภาพรวมการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 6 งาน มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการบริหารงานโรงเรียน ตั้งกักสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในภาพรวมของการบริหารงานโรงเรียน ด้านวิชาการ ศึกษานักเรียน งานธุรการ และการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น งานอาคารสถานที่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบโดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

บุญส่ง เอ็งสุวรรณ และคนอื่น ๆ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมและปัญหาในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตั้งกักกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1. โรงเรียนมัธยมศึกษา ตั้งกักกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีการเตรียมการเพื่อนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ร้อยละ 71.88

2. ความพร้อมด้านปัจจัยกระบวนการในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งกักกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความพร้อมในด้านกระบวนการในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบริหารงานธุรการ และด้านบริหารงานปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

4. ปัญหาด้านปัจจัยในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีปัญหาในระดับปานกลาง

5. ปัญหาด้านกระบวนการ ในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีปัญหาในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านบริหารงานธุรการ อยู่ในระดับน้อย

6. ความพร้อม ด้านปัจจัยปัญหาด้านปัจจัยในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีขนาดแตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ความพร้อม ด้านกระบวนการปัญหาด้านปัจจัยในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีขนาดแตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

8. ปัญหาด้านปัจจัยในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีขนาดแตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

9. ปัญหาด้านกระบวนการ ปัญหาด้านปัจจัยในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีขนาดแตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ไพศาล สุขนิศย์ทรัพย์ และคนอื่น ๆ (2541 : 79-85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. หลักการประกันคุณภาพการศึกษา 6 ข้อ คือ

1.1 หลักการยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child center)

1.2 หลักการมีวิสัยทัศน์ร่วมและการมีส่วนร่วม (Shared Vision & Participation)

- 1.3 หลักการแสดงภาระหน้าที่ (Authority)
- 1.4 หลักการประเมินตนเอง (Self Assessment)
- 1.5 หลักความพร้อมเพื่อรับการตรวจสอบ (Accountability)
2. โครงสร้างการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ
 - 2.1 โครงสร้างภายใน (หน่วยงานคุณภาพ)
 - 2.2 โครงสร้างภายนอก (หน่วยงานสนับสนุนภายนอก)
3. วิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้เป็น 4 ระยะ คือ
 - ระยะที่ 1 การศึกษาและเตรียมการ
 - ระยะที่ 2 การวิเคราะห์งาน และการวางแผนงานระบบคุณภาพ
 - ระยะที่ 3 การทำงาน และการนำระบบบริหารคุณภาพไปปฏิบัติ
 - ระยะที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการบริหารระบบคุณภาพ

สมพงษ์ เจริญวานิช และคนอื่น ๆ (2541 : 94-95) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคาดหวังของชุมชนที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคาดหวังของชุมชน ที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านปัจจัย

2. ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

- 2.1 ชุมชนที่มีการศึกษาต่างกัน คาดหวังต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และในทุกด้านคือ ด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

- 2.2 ชุมชนที่มีอาชีพต่างกัน คาดหวังต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในด้านปัจจัยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านกระบวนการ และผลผลิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

- 2.3 ชุมชนที่มีรายได้แตกต่างกัน คาดหวังต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และในทุกด้านคือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมจิตต์ สิทธิราช และคนอื่น ๆ (2542) ได้ศึกษาการยอมรับนวัตกรรมประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดพิจิตร พบว่า การเปรียบเทียบการยอมรับ

รับนวัตกรรมประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารกับครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนการยอมรับนวัตกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อนำไปสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ ปัจจัยในการจัดการศึกษา อันได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม บุคลากร และงบประมาณ กระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และ ผลผลิตทางการศึกษาที่สังคมมุ่งหวัง

การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสู่มาตรฐานการศึกษา ต้องมีกรอบในการดำเนินการคือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) หมายถึง กระบวนการ หรือแนวปฏิบัติทางการศึกษาสู่คุณภาพ การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพ (Quality Audit and Intervention) เป็นกระบวนการ หรือแนวทางดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) เป็นกระบวนการ หรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อยกระดับมาตรฐาน

ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนาโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐาน มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจ และมั่นใจในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของตน ชุมชน และหน่วยงานภายนอก ต้องร่วมมือสนับสนุนและช่วยเหลือการจัดการศึกษา และร่วมดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย

2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เชสเตอร์ (Chester , 1966 : 286 – 288) ได้ศึกษาการบริหารงานโดยสอบถามผู้บริหารการศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่ทำให้การบริหารและการจัดการมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดอบรม การสาธิตการสอน การจัดอภิปราย การประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดหาหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับวิชาครูส่งเสริมให้ครูได้อ่านเพื่อปรับปรุงเทคนิคต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นิโคลสัน และ เทรซี (Nicholson and Tracy , 1982 : 28) ได้ศึกษาอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อคุณภาพของครู พบว่า ในการพัฒนาคุณภาพการสอนของครู ผู้บริหารโรงเรียนที่มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ วิธีการ มีการบริหารและการจัดการที่ดี และยอมรับการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน จะส่งผลต่อเจตคติและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของครูด้วย

สตริงฟิลด์ และเทดดี (String Field and Teddile , 1998 : 43-49) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสถานะที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ ในระดับประถมศึกษาของรัฐหลุยส์เซียน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะดังนี้

1. โรงเรียนมีความปลอดภัยสำหรับครูและนักเรียน
2. โรงเรียนมีความเป็นระเบียบและถูกสุขลักษณะ
3. การเรียนการสอนเตรียมเด็กเพื่อสอบและเพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิต
4. ครูเข้าใจการใช้หนังสืออ่านประกอบเป็นอย่างดี
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็ก
6. โรงเรียนสามารถชักจูงชุมชนและผู้ปกครองเข้ามาช่วยเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

สรุป ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การบริหารที่มีประสิทธิภาพสูงเนื่องจากการให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน